

HISTORICKÝ ROMÁN

 metafora

*Příběh silných žen, které se nebály
vzepřít společenským normám*

OBCHODNICE Z AMSTERDAMU

SIMONE VAN DER VLUGT

Píše se rok 1892. Lydie truchlí nad ztrátou rodičů, kteří zemřeli krátce po sobě. Zdělila jejich dům v Amsterdamu a venkovský dům v Purmerendu. Navzdory smutku je však plná nápadů do budoucna a rozhodnutá uskutečnit otcovy plány: založit moderní, parou poháněnou sýrárnu. Jako žena ale nesmí sama podnikat. Rozhodne se proto spolupracovat s Huibem, pokrokovým farmářem z této oblasti. Společně postupně budují největší sýrárnu v Severním Holandsku.

Píše se rok 1913. Nora, dcera Lydie, se vdává za Ralpha, syna bohatého obchodníka, a pár se usazuje v Antverpách. Po vážném konfliktu s matkou ohledně původu jejího otce by Nora nemohla být šťastnější, že je pryč z domova. Svázaná normami však často pochybuje o své roli ve společnosti a časem také o vlastním manželství. Pak ale vypukne první světová válka a ona uprostřed děsivé noci prchá z města. Jak bude vypadat její budoucnost? A koho její manžel skutečně miluje?

„Table kniha má všechno: napětí, emoce, něco současného i něco historického. A samozřejmě sýr.“

– čtenářská recenze, Goodreads

„Postavy jsou skvěle propracované. Ačkoliv dokonale zapadají do doby, ve které se příběh odehrává, i dnešní čtenář se dokáže se sny a přáními Lydie i Nory snadno ztotožnit.“

– čtenářská recenze, Goodreads

SIMONE ^{VAN}_{DER} VLUGT

OBCHODNICE
Z AMSTERDAMU

Přeložila Lenka Řehová

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

This publication has been made possible with financial support from the Dutch Foundation for Literature.

Tato kniha byla vydána za finanční podpory Nizozemského literárního fondu.

De Kaasfabriek © 2020 by Simone van der Vlugt
Published by Ambo Anthos, Amsterdam, Netherlands
Translation © Lenka Řehová, 2022
Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2022

ISBN 978-80-7625-670-5 (ePub)

ISBN 978-80-7625-669-9 (pdf)

ISBN 978-80-7625-231-8 (print)

I

Červenec 1892

Uvnitř domu panuje klid. Lydie by na něj už měla být zvyklá, ale opak je pravdou. Služebné chodí po špičkách a snaží se nedělat hluk, aby ji nerozčilovaly, jenže právě to ticho jí leze na nervy.

V pokojích, kdysi zaplněných hosty, hudbou a smíchem, panuje hrobové ticho. Piano, na které tak ráda hrávala její matka, stojí netknuté v salonu a po kouři z otcových doutníků zůstal jen pomalu se vytrácející zatuchlý odér.

Část roku tráví Lydie v Amsterdamu, ale mnohem radši by byla tady v Purmerendu, na své usedlosti Welgelegen, místě, kde se dobře žije, jak ostatně jeho název napovídá. Jako by tady hlasy jejích rodičů zněly jasněji než v domě v Amsterdamu, kde nedokážou přehlušit zvuky velkoměsta.

Lydie odhrne prostěradlo, odhodí stranou lehkou letní deku a vyleze z postele. Než se obleče, otevře balkonové dveře a vyjde na terasu, aby se pokochala výhledem na zahradu. Hortenzie, matčina pýcha, kvetou jako nikdy předtím, jako by chtěly dokázat, že přežijí i bez Paulininy láskyplné péče.

Všechny místnosti v domě vyvolávaly v Lydii po dlouhé měsíce pocit prázdnoty. Teď už je ta bolest snesitelnější,

ale před půlhodinkou, hned po probuzení, se pocit ztráty znovu nečekaně ozval.

Možná proto, že včera večer našla klíč od otcova stolu v pracovně. Hledala ho dlouho a našla ho úplnou náhodou, když vytahovala knihu z knihovny.

Ulevilo se jí, i když ví, že bude muset prohledat jeho stůl.

Otočí se, oblékne a vydá se do kuchyně, kde služebná Fiene připravuje snídani.

„Dobré ráno, Fiene,“ pronese. „Ráda bych posnídala v otcově pracovně. A dnes bych si dala kávu, žádný čaj.“

Služebná se otočí. „Dobré ráno, slečno Lydie. Nechtěla byste raději posnídat venku na terase? Je tam krásně.“

Lydie rázně zavrtí hlavou. „Ne, v otcově pracovně. Včera jsem konečně našla klíč od jeho stolu a chci se podívat, co v něm je.“

„Hledáte něco konkrétního?“

„Vlastně ne. Myslím, že tam schovával různé osobní věci. Dopisy a něco jako deník. Možná tam budou i nějaké fotografie. Bylo by hezké najít další fotografie rodičů.“

Lydie se vydá do haly a dál do otcovy pracovny v pravém křídle domu s výhledem na altánek. Tam ráda sedávala její matka, četla knihu nebo si povídala s přítelkyněmi. Lydiin otec při práci rád tu a tam svoji manželku láskyplně z pracovny pozoroval.

Na chvíli se Lydie zastaví před oknem a dopřeje si krátkou vzpomínku. Potom se rychle otočí a posadí se za stůl. Strčí klíček do zámku a otevře šuplík. První, co spatří, je tlustý sešit v hnědém koženém obalu. Položí ho před sebe a otevře jej. Při pohledu na známé otcovo písmo se jí v krku vytvoří knedlík, ale hned se vzpamatuje a pustí se do čtení.

Ze začátku se v nedbale sepsaných myšlenkách a výpočtech nedokáže vyznat. Zdá se, že se týkají nějaké továrny, čemuž nerozumí, protože její otec žádnou továrnu ne-

vlastnil. Obchodoval s nemovitostmi a v době úmrtí byl již mnoho let v penzi, jenže první záznam v deníku je datován asi šest měsíců před jeho smrtí.

Nahlédne dále do šuplíku a spatří hromadu papírů. V tu chvíli vstoupí do místnosti Fiene s tácem, na kterém nese kávu, chléb a vařené vejce. Položí ho na stůl.

„Děkuji,“ pronese Lydie nepřítomně. Vytáhne papíry ze šuplíku a rychle je prolisuje. K jejímu úžasu to jsou cenové nabídky na separátory a parní stroje. K čemu by je potřeboval?

Vespod hromádky leží složený arch papíru. Lydie ho rozloží. Je to nákres továrny na sýr. Důkladně si ho prohlédne a znovu sáhne po deníku. Když jím listuje, nedokáže se ubránit myšlence, že její otec chtěl na stará kolena založit továrnu. Továrnu na sýr!

Vlastně ji to ani nepřekvapuje. Sice umřel, když mu táhlo na sedmdesát, ale byl čilý a zdravý – nebo si to aspoň mysleli – a vždy otevřený novým výzvám. Největší část svého majetku vydělal na spekulacích s pozemky. Po hektarech skoupil nezastavěné pozemky v okolí Amsterdamu a po stržení zbytku středověkých městských hradeb je prodal jako stavební parcely.

Vznikla tu průmyslová zóna a velké stavby jako hotely American a Amstel. Z místa, kam se dříve chodívalo na procházky, zbylo jen málo. Dnes je zastavěné továrnami. Svět se strašně rychle mění. Není proto divu, že její podnikavý otec chtěl být součástí té změny.

Lydie listuje deníkem dál, nachází v něm další náčrtky strojů a jména a adresy různých lidí. Většina z nich jí nic neříká, její oči se zastaví až u Huiba Minnese. Její otec si jeho jméno tučně podtrhnul a přidal k němu poznámku: ředitel.

Lydie se zamyšleně podívá před sebe. Huib Minnes je statkář, bydlí kousek odsud. Pokaždé když projíždí kolem

velkých honosných hospodářství, obdivuje jejich zdobené štíty, opečovávané zahrádky se záhony plnými hortenzií, měděné sluneční hodiny a kované brány. Prostý statek Huiba Minnese takové zdobné prvky postrádá. V jeho případě jde především o funkčnost.

Setkal se její otec s Huibem? Asi ano, protože za jeho jménem stojí „ředitel“. Huib Minnes patří k největším statkářům v okolí vyrábějícím sýr, dává to smysl. Ale byl to jen otcův nápad, nebo se s Minnesem skutečně sešel?

Lydie roztržitě dojí snídani a napije se kávy. Dlouho pročítá deník a pak se vydá do knihovny. Dvě police jsou plné knih o výrobě sýra. Zvláštní, že si jich nevšimla dřív. Teď už ví, proč klíč od otcova stolu našla právě tady.

Vezme do rukou knihu založenou papírky a ta se sama od sebe otevře na nejčtenější stránce. O hodinu později knihu zaklapne, vrátí ji zpět na policičku a odkráčí do haly. Tam potká Hendrika a nařídí mu, aby připravil kočár.

„Teď, slečno? Blíží se bouřka.“ Hendrik vrhne ustaraný pohled ven.

Lydie se postaví před okno a podívá se na oblohu, kde se slunce, které dnes ráno zářilo z plných sil, marně snaží probojovat mezi mraky.

„Nepojedeme daleko. Chci jen na statek Huiba Minnese. Pokud hned vyrazíme, stihneme to,“ říká Lydie a obléká si přitom plášť.

Bez dalších námitek Hendrik odejde a za čtvrt hodiny přistaví kočár přede dveře. O něco později už opouštějí rozlehlé panství Welgelegen a odbočují na polní cestu.

Z příkopu se znenadání vykolébá na cestu husa následovaná housátky. Hendrik si jich včas všimne a zastaví.

Zatímco nechávají projít husí rodinku, Lydie se kochá krásou venkova. Otevře okénko, aby do kočáru proudil čerstvý vzduch. Když se znovu rozjedou, musí potlačit nutkání, aby nevystrčila ven hlavu.

Je léto a vzduch je plný vůní. V Amsterdamu až posedle touží po klidu a čerstvém venkovském vzduchu. Především v létě se to ve městě nedá kvůli továrnám a páchnoucím kanálům vydržet.

V okolí Purmerendu to voní po hnoji, kravách, senu a divokých květinách rostoucích podél příkopů.

Všichni jejího postavení utíkají každoročně v létě pryč z města, aby se ponořili do jakési venkovské idyly, mezi lidi, na které se po zbytek roku dívají svrchu.

Ona taková není, ale jakmile se začnou dny krátit, ráda se vrátí do Amsterdamu a vymění venkovský život za městskou zábavu. Zima je však dlouhá a po několika týdnech ji sociální pravidla bohatých měšťanů začnou dusit.

Dokonce už uvažovala i o tom, že by svůj dům v ulici Kloveniersburgwal, kterou protéká široký kanál, prodala a natrvalo se usadila na svém venkovském sídle. Jenže co by tu dělala celý rok? Jak by sama přežila dlouhou zimu?

V Amsterdamu si jako neprovdaná žena příliš svobody neužije, ale má tam přátele a větší část rodiny. Bez námahy dokáže své dny vyplnit nákupy, pořádáním večerí a návštěvami divadla. Jenže to je tak... neuspokojující.

Lydie netuší, po jakém životě touží, ale rozhodně to není ten současný. Čím dál častěji má pocit, že žije jen napůl, že někde za všemi těmi povinnostmi a konvencemi musí existovat něco jiného.

Kočár zrychlí a Lydie se lekne. Hendrik pobídne koně do klusu a na střechu dopadnou první dešťové kapky. V kočáře se setmí. Lydie s bouchnutím zavře okénko.

V dálce se ozve tlumené zadunění a Lydie si neklidně poposedne. Na návrat je už pozdě, Hendrik se asi pokusí dojet na Minnesův statek dřív, než se rozpoutá bouřka.

Ale jakmile ocelově šedou oblohou projede první blesk, ví, že se mu to nepodaří.

2

Počasí se změnilo. Ráno se nad poli rozprostírala blankytně modrá obloha, ale teď se na horizontu vynořil tmavě šedý pruh zamračeného nebe.

Huib zapíchne vidle do země a vzhledne k obloze. Už mají téměř hotovo, ještě chvilku a seno bude v bezpečí stodoly. Společně se svými čeledíny a nádeníky se vrhnul do práce, aby z pole odvezli poslední kupky sena.

Rukávem si otře pot z čela a rozhlédne se kolem do kola.

Mezi vodními kanály leží pole, rozlehlá zelená plocha s posečenými a usušenými kupkami sena čekajícími na odvoz. Povož jezdí sem a tam mezi polem a statkem, kde se seno skládá do stodoly.

Je to těžká práce pro hodně lidí. Těch má Huib naštěstí dost: čeledíny Siema a Klaase a hospodyni Jantine. Navíc má k ruce čtyři nádeníky, kteří před dvěma dny dorazili s kosami a ranci v rukou.

Huib vrhne ještě jeden pohled na oblohu a velkými kroky přechází přes pole. „Pospěšte si!“ volá na ně.

Jeho pomocníci už to tuší, obracejí svůj pohled k nebi. Šedivý pruh v dáli zčernal. Spěšně hází poslední kupky sena na povoz.

Zlověstně se tvářící nebe se mezitím usadilo nad loukou jako litinový poklop. Mraky pomalu zastínily světlo a na zem dopadnou první dešťové kapky.

Huib sedí u kulatého stolu pod oknem, listuje *Zemědělskými listy* a občas vyhlédne ven, aby zkontroloval vykládku sena. Nádeníci se schovali do stájí a na seník, kde v noci spí. Dokázali to, zvládli to právě včas.

Do místnosti vstoupí Jantine s talířem plným chlebů namazaných máslem, s vajíčkem a slaninou, položí mu ruku na rameno a bez jediného slova odejde.

Huib si čte. Venku je taková tma, že musí zapálit petrolejku. Zahřmí, v chlévě zabučí krávy.

Na chvíli se mu zdá, jako by něco zaslechl, křik, rachot kol. Vzhledne a důkladně se zaposlouchá, ale nic neslyší.

Možná to byl jen projíždějící povoz, ale znělo to blízko. Vstane, aby zjistil, co se děje. Ještě než vstoupí do chodby, vtrhne do místnosti Jantine.

„Ve vjezdu stojí kočár. Mám ho pustit dál?“

„Ano, samozřejmě,“ prohlásí Huib. „Ať zajede do stodoly.“

Okamžitě vklouzne do dřeváků a vyrazí ven. Společně se dvěma čeledíny otevírá vrata od stodoly a prohlíží si kočár skrácený dešťovým závojem.

Kočímu se nedaří uklidnit vyděšeného koně, takže se Huib musí se svými muži vydat do lijáku, aby zvíře odvedli dovnitř. Za okénkem spatří obličej Lydie Oorthuysové. Nijak ho to nepřekvapuje, poznal její kočár.

Jakmile kočár zajede do stodoly, jeho dveře se otevrou a Lydie se snaží vystoupit. Huib jí přispěchá na pomoc. Na chvíli ve svých dlaních ucítí její ruku v rukavičce. Lydie došlápne na mlatovou podlahu a on ji pustí.

„Díky bohu, že jsme tady,“ pronese Lydie. „Bála jsem se, že se kuň splaší.“

„Můžete tu počkat, dokud bouřka nepřejde. Venku to teď není bezpečné,“ odvětlí Huib. „Pojďte dál. Jantine, postavíš na čaj?“

Huib otevře dveře vedoucí do obytné části. Lydie s Hendrikem ho následují, a když prochází chodbou, jímá Huiba hrůza, jak to v místnosti asi vypadá. Jantine dnes celé dopoledne pomáhala se svozem sena, což znamená, že neměla čas na domácí práce. Ne že by to byla úplná katastrofa, ale je ta místnost uklizená tak, aby v ní mohl přijmout ženu Lydiina postavení?

Rozmrzele vstoupí dovnitř. Návštěva ho následuje, ale interiéru nevěnuje žádnou pozornost. Lydiin pohled směřuje k oknům zkrápleným deštěm. Zahřmí a ona se poleká.

„Nebojte se. Na střeše mám bleskosvod,“ uklidní ji Huib.

„Opravdu?“

„Ano, vyrobil jsem ho sám. Funguje výborně.“

„Jak to víš? Uhodil sem už někdy blesk?“ zeptá se ho Hendrik nedůvěřivě.

Huib zavrtí hlavou.

„Pak nemůžeš vědět, jestli funguje.“

„Funguje,“ pronese Huib klidným, sebevědomým hlasem.

Zdá se, že vrchol bouřky už přešel. Děšť se ztišil a doba mezi blesky a hromy se prodlužuje. Když Jantine přináší čaj a staví šálky na stůl, Lydie se prochází po pokoji. Aniž by si ji Huib okatě prohlížel, uvědomuje si každý její pohyb.

„Je to hezká a velká místnost,“ říká Lydie, když si prohlíží velký krb s ozdobnými talíři a delfskými obklady, a pomalu přechází ke zdobené skříni.

„Statek vlastníme už mnoho generací, slečno.“

Lydie pokračuje dál k jídelnímu stolu, ze kterého vezme *Zemědělské listy*. „Separátor Alfa Laval.“

„To je odstředivka,“ odpoví Huib. „Přístroj, který odděluje smetanu od mléka. Co teď dělají selky dlouhé hodiny ručně, dokáže tenhle přístroj během chvilky. Zpracuje sto třicet litrů mléka za hodinu.“

Lydie přitaká. „Ten by se ti hodil.“

„Už jeden mám.“

„Opravdu? Ale není takový přístroj moc drahý?“

„Padlo na něj dědictví po mých rodičích. Nebylo toho moc, ale stačilo to,“ odpoví Huib.

„Hm,“ pronese Lydie a dál listuje stránkami novin. „Co dnes všechno nevymyslí... Svět se tak rychle mění. Je neuvěřitelné, jaký technický pokrok se v uplynulých letech odehrál. Nedokážu si představit, jak bude svět vypadat za padesát let nebo jaké změny nás čekají v následujících deseti letech. Není tomu tak dávno, co jsme všechno převáželi na bářkách tažených koňmi, a teď po celé zemi jezdí vlaky. Musím přiznat, že vůbec nechápu, jak ta pára funguje.“

„Když se voda zahřeje na páru, rozpíná se a vyvíjí tlak. Tedy sílu, která se dá použít kdekoliv. Nevím, proč ji tady nepoužíváme.“

„Ale hodně továren už pracuje s parními stroji, ne?“

„Tím ‚tady‘ myslím u nás na venkově. Na statcích se všechno dělá ručně, i když to jde mnohem efektivněji. Parní stroj je drahý, ale odstředivka na mléko se pořídít dá. V Dánsku ji mají na každém statku, u nás jsem jeden z mála. Postavil jsem pro ni zvláštní místnost.“

„Skutečně? Mohla bych se na ni podívat?“

„Na odstředivku? Samozřejmě, ale to musíme ven a ještě trochu poprchává. Touhle dobou bývá v té místnosti velká tma.“

„Tak si ji přijedu prohlédnout jindy.“ Lydie se otočí na Hendrika. „Už neprší, můžeme jet.“

„Dobře, slečno.“ Hendrik se otočí a vyjde na chodbu. Lydie s Huibem ho následují.

Kůň se už uklidnil a poslušně čeká ve stodole. Hendrik otevírá vrata. Lydie poděkuje Huibovi za pohostinnost a nastoupí do kočáru.

„Když jsem říkala, že se vrátím, abych si tu odstředivku prohlédla, myslela jsem to vážně,“ prohlásí.

„Samozřejmě. Jste tu kdykoliv vítána.“ Huib sleduje, jak kočí otáčí koně i kočár a šplhá na kozlík. Vydá se k vratům a doširoka je otevře. Hendrik švihne koně bičem po hřbetě a ten se dá do pohybu. Za chvíli už kočár vyjíždí ze dvora ven na zablácenou cestu vedoucí k veřejné silnici.

Huib se dívá za kočárem a zavírá vrata od stodoly.

3

Následujícího dne není po bouřce ani památky. Obloha je blankytně modrá a ptáci zpívají. Jen na rozdíl od minulého týdne nepanuje tak úmorné horko.

Ráno po dojení Huib vyplatí nádeníky. Už je nebude potřebovat. Potom se pustí do práce v sýrárně.

V poledne se vrací zpátky, aby se naobědval, a sotva se třese dřeváky z nohou, spatří na polní cestě bryčku. Překvapeně se zastaví. Lydie Oorthuysová říkala, že se vrátí, ale nebral ji vážně. A rozhodně si nemyslel, že se vrátí tak brzo.

Když bryčka vjíždí na statek, Huib si znovu obuje dřeváky a vydá se ke kočáru.

„Dobré poledne,“ pronese Lydie.

Huib její pozdrav opětuje s čepicí v ruce. Hendrik seskakuje z bryčky a pomáhá své paní vystoupit.

Lydie má na sobě jednoduché šaty a praktické jezdecké boty, které jsou pro zablácený dvůr příliš hezké, ale nezdá se, že by jí to vadilo.

„Říkala jsem, že se vrátím, abych si prohlédla tu odstředivku. Měl bys na mě čas?“ otáže se Lydie.

Ocení, že se ho zeptala. Většina boháčů předpokládá, že se zbytek světa točí jen kolem nich. Moc se mu to nehodí, ale je ochotný si na ni udělat čas.